

E E N K E R S T L I E D V A N J A C Q U E S B R E L
 =====

Het staat niet in een psalmboek en in de kerk wordt het nooit gezongen. En toch is "Le Bon Dieu" van de in 1978 gestorven chansonnier een kerstlied van de eerste orde. Het staat op de allerlaatste plaat die Brel maakte, in 1977, toen de dodelijke ziekte hem al in zijn greep had.

L E B O N D I E U
 === =====

Toi,
 Toi si tu étais le Bon Dieu
 Tu ferais valser les vieux
 Aux étoiles
 Toi, toi si tu étais le Bon Dieu
 Tu allumerais des bals
 Pour les gueux.

Toi,
 Toi si tu étais le Bon Dieu
 Tu ne serais pas économe
 De ciel bleu
 Mais tu n'es pas le Bon Dieu
 Toi tu es beaucoup mieux
 Tu es un homme.

Tu es un homme
 Tu es un homme.

Nu zal men zeggen dat dit niet zo'n vroom lied is, en ook dat Jacques Brel nu niet bepaald een vrome jongen was. "Je ne crois pas en Dieu et n'y croirai jamais", dat zijn woorden van hem. Hij had een keurig-katholieke opvoeding genoten, dat wel. Als zoon van een Brusselse cartonfabrikant netjes elke zondag naar de kerk en door de week bij de broeders van St. Viateur op school. Maar de jonge Brel krijgt genoeg van de verplichte ochtendmis en de middagwandelingen op z'n zondags in het park, ontdekt de gitaar en de jazz, en de Dag des Heren is voortaan voor de vrienden, de cafeetjes, de liedjes. Mislukt op school, toch maar door "Papa-P.D.G." in dienst genomen, totdat hij in 1953, "ontdekt", naar Parijs gehaald wordt. "Salut, l'abbé Brel ...", zo begroet Georges Brassens hem daar, een teken dat de in keurig zwart geklede, met dromerige blik beschaafde liedjes over een betere wereld zingende Jacques Brel nog altijd de katholiek in zich verried. Maar naar de mis gaat de zanger niet meer en hij probeert zijn bijnaam van "Pater Brel" snel kwijt te raken.

"Moi, qui n'ai jamais prié Dieu - Que lorsque j'avais mal aux dents."

Het lijkt alsof hij voorgoed heeft afgerekend met het christendom, alsof hij het eeuwenlange zelfbedrog van de mensheid heeft ontdekt, als hij konstateert: "Dieu, ce sont les hommes. Et, un jour, ils sauront." Het dossier "religie" lijkt wat Brel betreft gesloten te kunnen worden.

En dan toch van de "oude" Brel een kerstlied? Op het eerste gezicht niet zo'n gelovig lied, dat is waar. Want van het geloof in "onze lieve Heer" moet Brel weinig meer hebben. Als deze Heer dan werkelijk zo lief zou zijn, deze "Dieu" zo "Bon", dan zou Hij de oudjes de sterren van de hemel laten dansen. Brel, die op dezelfde plaat een lied over oud worden zingt (Mourir cela, n'est rien / Mourir la belle affaire / Mais vieillir ... ô vieillir!), weet wel beter. En de lieve Heer die de ontspoorde, de arme sloebers, het uitschot van de maatschappij voor het voetlicht haalt en feest laat vieren onder kroonluchters? Brel kent Hem niet. En is dat nu een goede Schepper, een God die zo mondjesmaat met blauwe lucht omgaat, die zo karig is met menselijk geluk? In zo'n God gelooft Brel niet. Maar dan die verrassende wending, alsof er een grote vergissing in het spel is geweest en de Ander nu plotseling zijn ware gezicht laat zien. "Mais tu n'es pas le Bon Dieu / Toi, tu es beaucoup mieux / Tu es un homme." Alles hangt hier aan die twee woorden "beaucoup mieux". Alleen daarin wordt dit chanson een kerstlied. Het zingt van een Ander die méér is dan het Ongrijpbaar Opperwezen waarin iedereen gelooft, maar altijd op de manier van "we geloven het wel". Hij is een mens. Iemand waarmee je praten kunt, die je begrijpt en je narigheid delen kan, die met je meehuult en -lacht, waartegen je kunt schelden en die jou kan troosten: dat is niet minder en slechter, maar dat is veel meer en beter, "beaucoup mieux", dan zo'n schimmige "Bon Dieu."

Het kerstevangelie zegt niet anders. En als de evangelist Johannes schrijft dat "het Woord vlees is geworden en onder ons heeft gewoond", dan verkondigt hij hetzelfde onbegrijpelijke "beaucoup mieux". Van een God die geen God wil zijn boven en zonder de mensen, maar één van ons, delend in ons bestaan, in een stal en een kribbe.

Een kerstlied van Jacques Brel. De man die het christelijke geloof had afgezworen? Laten wij voorzichtig zijn. De katholieke zusters op de Marquises in de Stille Zuidzee, waar Brel zijn laatste jaren doorbracht en waar hij ook begraven ligt, weten dat zeker. Zij geven toe dat Jacques Brel van de kerk niets meer verwachtte. Maat gelukkig is God

meer dan wat de kerk vaak van Hem maakt. "Il était fâché avec la religion, mais je crois qu'il était plus chrétien que bien des pratiquants", zegt één van de zusters als ze aan hem terugdenkt. Zou dat komen omdat Jacques Brel iets begrepen heeft van het geheim van God? Nee, niet van "Le Bon Dieu", maar van die andere, die van Kerst. Die menselijke.

F. de Lange

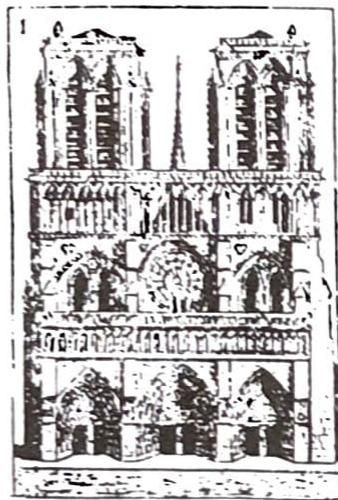
(Bronnen: P. Berruer, Jacques Brel va bien. Il dort aux Marquises, 1983 - Jacques Brel, Oeuvre Intégrale, 1982 - "Brel", Barclay 1977).

+ + + + +

NIEUWS UIT DE KERKEN

---

* * * * *
* * * * *

K E R S T F E E S T . . .
. . . H E T F E E S T V O O R A L L E M E N S E N

Daarom:
op 25 december a.s., Eerste Kerstdag, 14.00 uur
=====

in de Eglise Luthérienne de la Trinité,
172 Boulevard Vincent Auriol, 75013 Paris
(métro Place d'Italie)

een **OECUMENISCHE KERSTVIERING**
+++++

georganiseerd door
de Mission Catholique Hollandaise
de Nederlandse Protestanten Bond, afdeling Parijs
de Eglise Réformée Néerlandaise

- een cantorij zingt kerstliederen
o.l.v. de heer H. Lammers
- voorgangers: Pater H. Jaspers
Ds. A.C.J. van der Poel
Ds. F. de Lange

W
E
L
K
O
M